

Svåra avvägningar om inkomster och livskvalitet

”**Hellre fattig** och frisk än rik och sjuk” säger ett gammalt svensk ordstäv med bakgrund i Bibeln. Det intressanta med det här ordstävet är att det handlar om svåra avvägningar då det gäller ens lycka och välfärd. Eftersom ordstävet kommer i formen av ett påstående skapar vi oss nästan genast en mental bild av de kombinationer av sjukdom och rikedom som kan få utsagan att gälla. Jag tänker mig till exempel att det åtminstone måste vara frågan om någon slags kronisk sjukdom som allvarligt försämrar min livskvalitet innan jag är villig att ge avkall på min hopfantiserade förmögenhet. Om det däremot skulle gälla en vanlig säsongsnuva som är över på några dagar behövs det nog inte så stora rikedomar för att fresta mig att svänga på ordningen i ordstävet.

Det här numret av Ekonomiska Samfundets tidskrift, det första av två i år, handlar övergripande om liknande avvägningar, men på samhällslevelle nivå. Hur skall vårt samhälle avväga höga nationella inkomster mot andra faktorer som påverkar livskvaliteten, såsom tillgång till renare natur eller en jämnare fördelning av resurserna, vid de tillfällen dessa står i motsatsförhållande till varandra?

Ett av de större problemen är att vi alla tenderar att göra lite olika val då vi konfronteras med dylika val. Några av oss skulle kanske acceptera en ordentligt nersmutsad natur om de kompenseras med högt materiellt välstånd, medan andra är villiga att återgå till

ett primitivt samlingsamhälle så länge miljön kan räddas. Hur skall samhället avväga dessa ytterligheter och alla åsikter däremellan? Väger den stora massans röst tyngre i klimatfrågor än de rika kapitalägarnas som antagligen drabbas hårdast av eventuella klimatåtgärder? Har de mindre bemedlade större tyngd än de rika då vi diskuterar inkomstfördelningen? Även om vi alla är rätt säkra på att just vi kan göra den rätta avvägningen, finns det inget lätt och entydigt svar på samhällslevelle nivå.

Ett annat problem är att det ofta råder stor osäkerhet kring de olika alternativen. Vi vet inte med någon större precision hur mycket varmare klimatet kommer att bli om utsläppen fortsätter som förr. Mera tillspetsat vet vi inte heller hur mycket lyckligare de fattiga i vårt samhälle skulle bli om vi minskar på inkomstjämligheten i förhållande till hur mycket olyckligare de rika då skulle bli. Och än värre, sällan konfronteras vi med lätta ”antingen eller” -val där det bara finns två motsatta alternativ. De brittiska parlamentsledamöterna är i skrivande stund lamsagna av alltför många alternativ: att träda ut ur EU utan avtal, att acceptera det nyss förhandlade avtalet, att skjuta upp brexit, att hålla en ny folkomröstning, eller att förhandla fram en ny och mildare form av brexit.

Det är naturligtvis omöjligt att uttömmande behandla så här stora och mångfacetterade frågor i ett enskilt nummer av Ekonomiska Samfundets tidskrift. I stället erbjuder vi

Mikael Juselius

är styrelsens vice ordförande i
Ekonomiska samfundet.

som vanligt er läsare på några träffsäkra inlägg om mera specifika frågor i de övergripande debatterna.

Roger Wessman behandlar i sin artikel frågan om huruvida maximering av bnp är en bra målsättning för samhället. Han visar bland annat att bnp är positivt korrelerat med FN:s lycklighetsindex som mäter hur tillfredsställda invånarna i de olika länderna är med sina liv. Detta antyder i sin tur att hög nationell inkomst också korrelerar med andra livskvalitetsförhöjande faktorer och därför inte är en helt tokig målsättning för samhället. Hellre rik och frisk än sjuk och fattig, alltså. Roger lyfter dock upp en hel rad djupa problem med bnp som mått och målsättning, såsom att det inte betraktar kostnaden av föroreningar i samband med produktionen.

Marita Laukkanen tar för sin del upp frågan om hur vi kostnadseffektivt kan åtgärda problemet med koldioxidutsläpp. Specifikt belyser hon för- och nackdelarna med två olika alternativ, utsläppshandeln och utsläppsskatten. Och som fallet är i många av de komplexa problem som mänskligheten står inför, finns det inga enkla lösningar utan svaret beror helt enkelt på vad man specifikt vill uppnå.

Camilla Härtull presenterar nya rön om skillnaderna gällande inkomster och inkomstfattigdom mellan svensk- och finskspråkiga i arbetsför ålder. Hittills har man inte vetat mycket om de svenskspråkigas position i den nedre delen av inkomstskalan. Grovt taget ty-

der hennes resultat på att inkomstfördelningen bland svenskspråkiga är något bredare än bland finskspråkiga, det vill säga man hittar både flera rika och fattiga hos de svenskspråkiga. Som underlag för avvägningar och speciallösningar för den svenskspråkiga befolkningen är den här typen av information synnerligen viktig.

Flera stora avvägningar av allmän karaktär bjuder också Elina Pylkkänen på i sin artikel om de skuggbudgetar som oppositionspartierna lanserade vid Ekonomiska Samfundets skuggbudgetsmöte i slutet av november. Trots att realismen i oppositionens skuggbudgetar ibland lyser med sin frånvaro, konstaterar Elina dock att graden av stringens med vilken budgetarna är uppgjorda klart visar att oppositionspartierna är redo för regeringsansvar.

Slutligen bjuder Tom Berglund oss på en insiktsfull recension av Risto Siilasmaas bok ”Transforming Nokia: The Power of Paranoid Optimism to Lead Through Colossal Change” som han finner speciellt intressant ur ett bolagsstyrningsperspektiv.

Jag hoppas att också det här numret av Ekonomiska Samfundets tidskrift hjälper er, bästa medlemmar och läsare, att skapa er en bättre uppfattning om de stora avvägningar som vårt samhälle står inför. Men som Mark Twain en gång lär ha sagt: ”Det är inte det du inte vet som vållar dig problem, utan det som du med säkerhet vet att inte stämmer.”

Goda lässtunder!